

Sistema financer i polítiques públiques

Andreu Missé

'Alternativas Económicas'

#07

La crisi financera que va començar a l'agost del 2007 als Estats Units ha tingut un gran impacte a Espanya i ha trastocat completament el sistema financer espanyol i català. El panorama financer actual a Catalunya no té res a veure amb el de fa vint anys. És més influent que mai, però és molt poc eficient per als interessos dels ciutadans del país i s'escapa completament de les actuacions del Govern: els aspectes més importants d'aquesta transformació s'analitzen en els sis punts següents.

1. Desaparició de les caixes d'estalvis. La crisi ha significat la liquidació de les caixes amb totes les conseqüències que això comporta. Les deu caixes catalanes, que havien administrat quasi el 70% de l'estalvi del país al començament del segle, han desaparegut completament. La més gran, l'antiga Caixa de Pensions, La Caixa, s'ha convertit en CaixaBank, el tercer banc més gran d'Espanya. La resta de les caixes han estat absorbides per bancs com ha estat el cas del BBVA, que s'ha quedat Caixa Catalunya i

les antigues caixes de Sabadell, de Terrassa i de Manlleu. Bankia, per la seva part, ha absorbit Caixa Laietana. Desapareix així un model financer amb un tipus d'entitats d'origen social, encara que aquesta característica ja l'havien anat perdent progressivament durant els últims anys. Aquestes entitats estaven molt lligades al territori amb especial dedicació a les economies familiars. Al mateix temps, l'obra social de les caixes ha quedat molt minvada, amb l'excepció, de moment, de CaixaBank.

2. Concentració del poder financer. Un segon tret important d'aquesta transformació ha estat la gran concentració que ha experimentat el sector financer. Avui, CaixaBank, el Banc Sabadell, el BBVA, el Santander, Bankia i el Banc Popular dominen el sector financer tant a Catalunya com a Espanya. Això comporta *de facto* una reducció de la competència i una pèrdua d'oportunitats per als usuaris. En algunes poblacions catalanes, la concentració ha estat tan intensa que només hi han quedat una o dues entitats. Aquesta reducció de bancs i desaparició de caixes significa que l'oferta i les condicions dels crèdits i d'altres productes financers han quedat en mans dels bancs d'una manera cada vegada més desequilibrada.

3. Uns bancs inestables i molt costosos. La crisi ha exigit més de 122.000 milions d'euros d'ajudes públiques per salvar els bancs, segons el Tribunal de Comptes. De moment, els diners dels contribuents que ja s'han perdut ascendeixen a més de 60.000 milions d'euros. Bankia i Caixa Catalunya han estat les entitats més costoses, amb més de 12.000 milions d'euros perduts a cada una. En termes relatius, Caixa Catalunya ha estat l'entitat més ruïnosa. A més, centenars de milers de famílies han sofert desnonaments o han vist esquilats els seus estalvis de tota la vida per la mala comercialització de productes financers com les participacions preferents o les obligacions subordinades. Tenim una banca inestable, amb molt males pràctiques, molt costosa i, per tant, difícilment sostenible.

4. Espanyolització i internacionalització dels bancs catalans.

Fa vint anys, La Caixa i el Banc Sabadell eren importants perquè eren grans institucions catalanes. La seva expansió sobretot a la resta d'Espanya en els darrers vint anys els ha convertit en el tercer i cinquè banc de l'Estat, respectivament. Avui, aquests bancs són importants perquè són grans entitats espanyoles. Tenen dues tercers parts del seu negoci fora de Catalunya i els seus interessos traspassen clarament el seu territori originari.

5. Limitació de les polítiques públiques autonòmiques en el sector financer.

La transformació del sector ha deixat el Govern autonòmic amb un marge molt petit per actuar en matèria financera. La regulació de la Generalitat de Catalunya en el camp financer es concentrava especialment en les caixes d'estalvis. Des de la recuperació del Govern autonòmic durant la Transició s'havien fet lleis i reglaments específics sobre els òrgans de govern i altres activitats d'aquestes institucions. La desaparició d'aquestes entitats ha deixat el Govern amb un marge molt petit per actuar.

La realitat és que la regulació i supervisió del sector financer, sobretot pel que fa a les grans entitats, es fa des de Brussel·les o Frankfurt. Pensem, per exemple, en els recursos bancaris necessaris per resoldre la crisi d'unes entitats amb uns actius molt superiors als del producte interior brut del país. Aquests bancs són massa grans per a la capacitat de les institucions autonòmiques i també estatals.

6. Entitats locals, defensa dels consumidors i banca ètica.

El marc financer actual, amb escassa competència i mínima sensibilitat social, no satisfà les necessitats de famílies i d'empreses. Encara que els marges d'actuació siguin limitats, les institucions autonòmiques hi poden fer molta feina. Un camp d'actuació interessant seria la promoció d'entitats financeres, com ara instituts de crèdit o institucions d'àmbit municipal especial-

ment de caràcter ètic i cooperatiu. En molts països europeus, els ciutadans no han permès que els governs hagin aprofitat la crisi per liquidar les caixes o els bancs cooperatius, molts dels quals són de caràcter local. Un altre camp especialment a considerar és aquell relacionat amb la defensa dels drets dels consumidors i usuaris. Fins ara, l'autonomia no ha significat cap avantatge per als ciutadans en la defensa dels seus drets davant els bancs, encara que es tenen plenes competències en matèria de consum. Els ciutadans de Catalunya han sofert el mateix tipus d'abusos de la banca que els de la resta d'Espanya. Es tracta sobretot de portar a la pràctica el que diuen les directives europees en matèria de consum. Es tracta de protegir de manera especial els ciutadans per la seva situació d'inferioritat davant dels grans bancs i evitar així tot tipus d'abusos. Es tracta d'establir un altre tipus de relacions, més equilibrades entre les grans corporacions financeres i els ciutadans. Són actuacions possibles que existeixen en altres països i que sols depenen de la voluntat política.